

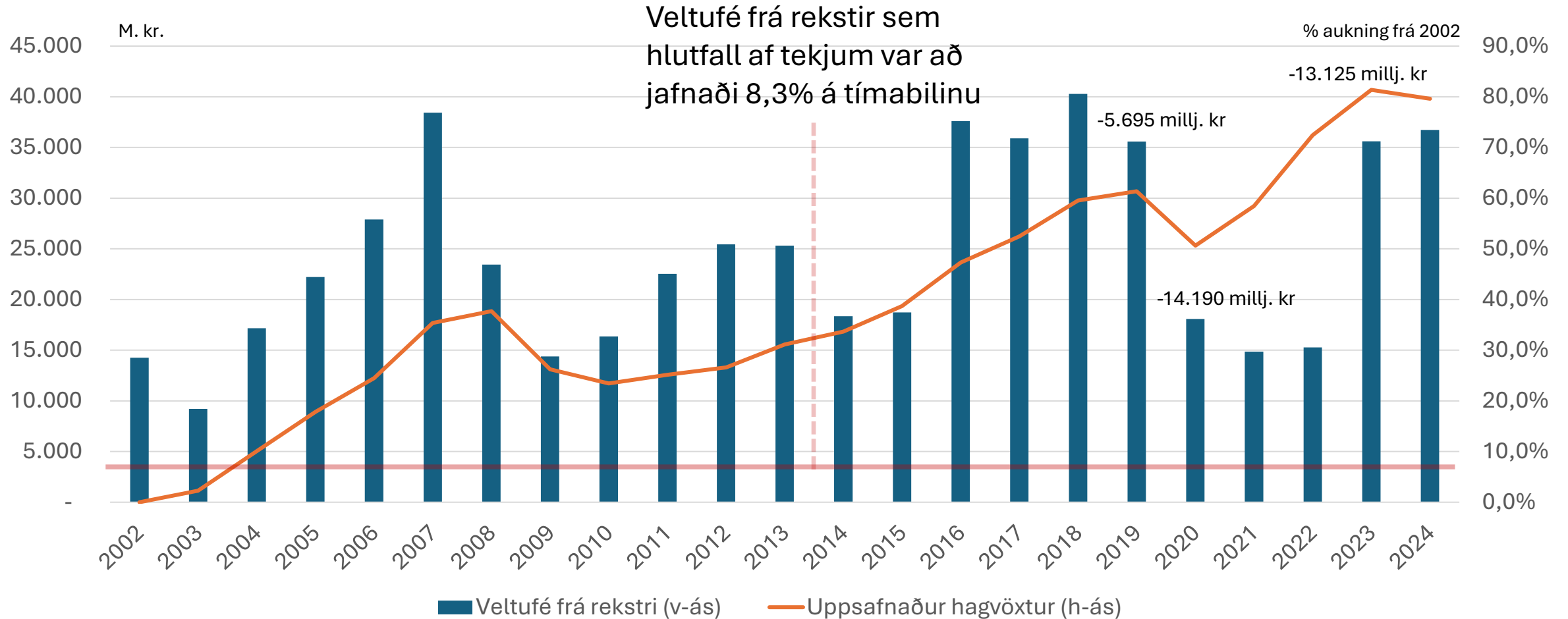
Málaflokkur fatlaðs fólks – *staða á rekstri þjónustu*

Ársfundur Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga

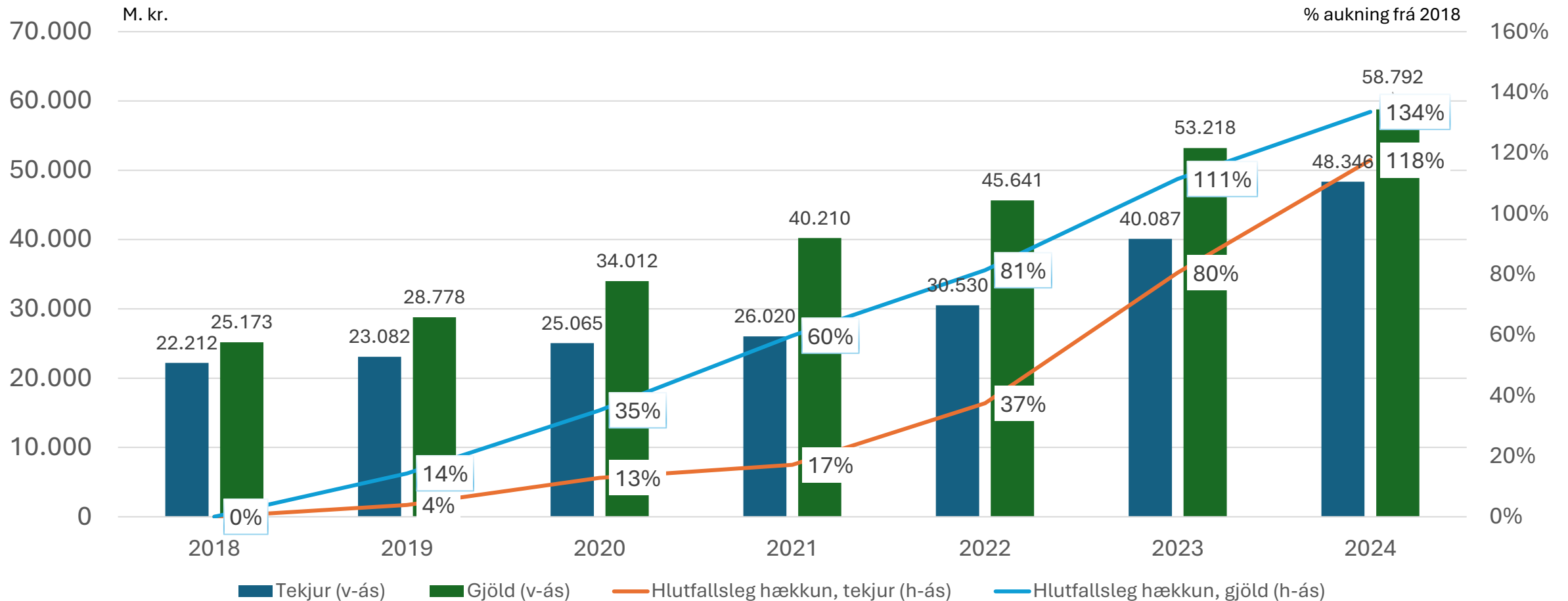
September 2025

Arnar Haraldsson (arnar@hlh.is)

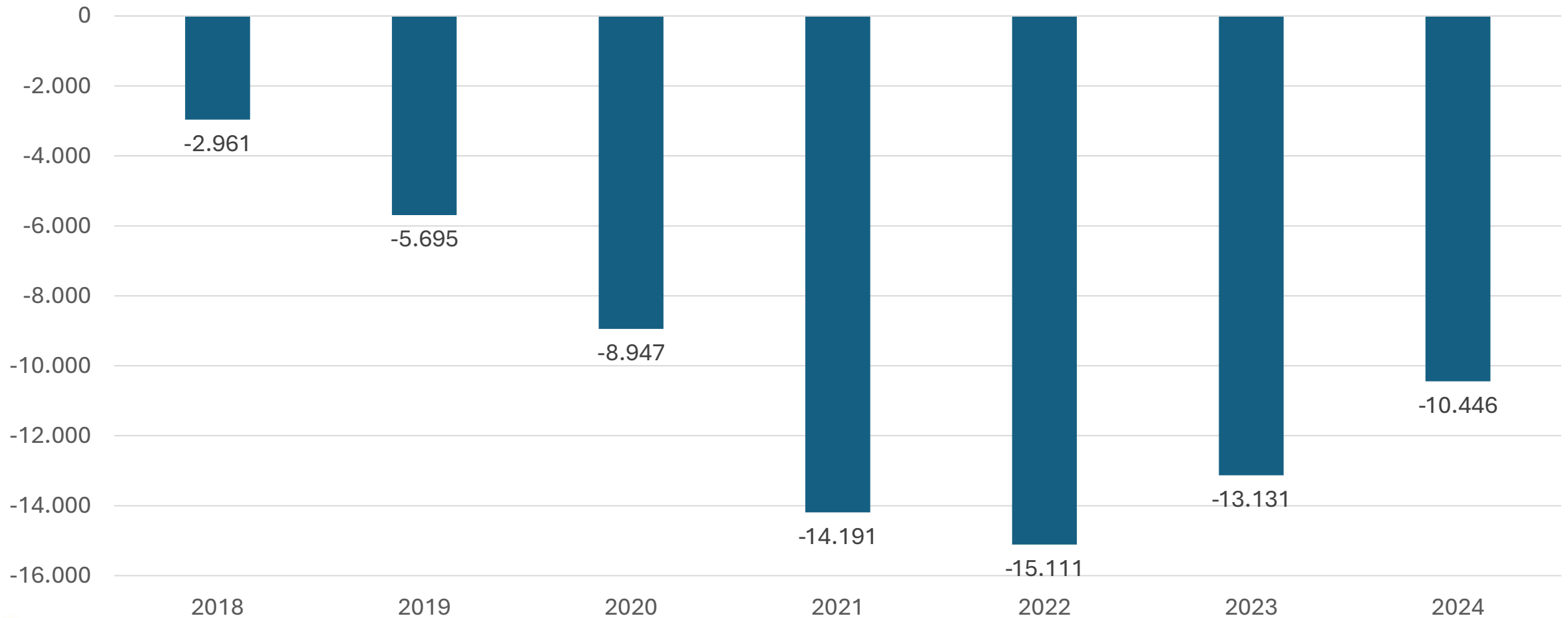
Landið allt: Veltufé frá rekstri (m. kr.) og uppsafnaður hagvöxtur frá 2002 til 2023 (verðlag 2020)

Þjónusta við fatlað fólk: þróun útgjalda og markaðar tekna í m. kr. á verðlagi hvers árs.

Nettó niðurstaða útgjalda og markaðra tekna vegna þjónustu við fatlað fólk í m. kr. á verðlagi hvers árs.

Samkomulag um þjónustu við börn með fjölþættan vanda og áform stjórnvalda um öryggisúrræði

3. gr.

Ábyrgð á þjónustu.

Ríkið tekur að sér framkvæmd og ber ábyrgð á fjármögnun sérhæfðrar þjónustu við börn með fjölþættan vanda sem búsett eru utan heimils, og hafa verið metin í þörf fyrir þjónustu á þriðja stigi, eigi síðar en 1. janúar 2026.

Sveitarfélög munu áfram bera ábyrgð á lögbundinni þjónustu og tryggð séu úrræði á fyrsta og öðru stigi við börn með fjölþættan vanda og hefur samkomulag þetta ekki áhrif á lögbundna þjónustu þeirra.

Breytt ábyrgðarskipting felur ekki í sér breytingar á tekjustofnum sveitarfélaga né framlögum til Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga heldur er það liður í að skýra verkaskiptingu milli ríkis og sveitarfélaga og styrkja fjárhag sveitarfélaga. Skýrari verkaskipting felur í sér að útgjöld sveitarfélaga lækka um 3 ma.kr. á ári.

4. gr.

Fjármögnun þjónustu á árinu 2025.

Með samkomulagi þessu skuldbindur ríkið sig til þess að auka fjárframlög til sveitarfélaga á árinu 2025 vegna kostnaðar sem fellur til við veitingu þriðja stigs þjónustu við börn með fjölþættan vanda. Viðbótarfjármunum verður útdeilt til sveitarfélaga frá mennta- og barnamálaráðuneyti að undangengnu mati sérfræðingateymis, sem starfrækt er á grundvelli 20. gr. laga um þjónustu við fatlað fólk með langvarandi stuðningsþarfir, nr. 38/2018. Frá 1. júní 2025 mun ríkið því veita 1,7 ma. kr. aukalega til vistunar barna utan heimilis, sbr. 20. og 21. gr. laga nr. 38/2018, sem kemur til viðbótar því fjármagni sem þegar var búið að ráðstafa vegna barna með fjölþættan vanda í fjárlögum ársins 2025.

1

157. löggjafarþing 2025-2026.

Pingskjal x — x. mál.

Stjórnarfrumvarp.

Frumvarp til laga

um framkvæmd öryggisráðstafana samkvæmt dómsúrlausn.

Frá félags- og húsnæðismálaráðherra.

I. KAFLI

Gildissvið, markmið og skilgreiningar.

1. gr.

Gildissvið o.fl.

Lög þessi gilda um framkvæmd öryggisráðstafana sem einstaklingar eru dæmdir eða úrskurðaðir til að sæta skv. VII. kafla almennra hegningarlaga, nr. 19/1940. Jafnframt gilda þau eftir því sem við á um aðrar dómsúrlausnir sem fela í sér öryggisgæslu og/eða aðra vægari öryggisráðstöfun.

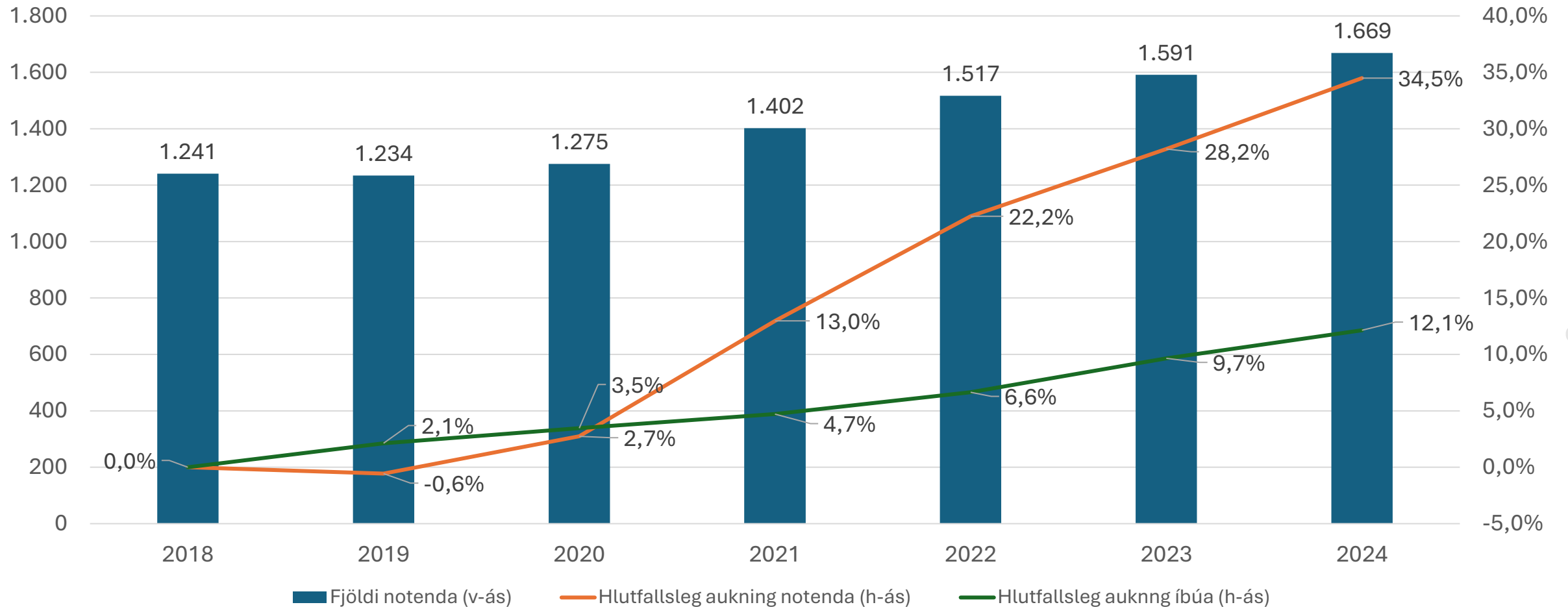
Tilgangur laganna er að öryggisgæsla og aðrar vægari öryggisráðstafanir skili tilætluðum árangri og að áhættu sé haldið í lágmarki. Svo þessum tilgangi verði náð er með lögum þessum sett á fót ný stofnun, Miðstöð um öryggisráðstafanir, sem skal fara með framkvæmd þeirra öryggisráðstafana sem ákveðnar eru með dómsúrlausn á grundvelli viðhlítandi laga. Miðstöðin sinnir verkefnum í samræmi við ákvæði laga þessara og reglugerða sem settar eru samkvæmt þeim. Miðstöðinni er heimilt með samningi að fela öðrum verkefni svo sem að framfylgja rafrænu eftirliti. Þá er ráðherra heimilt að fela miðstöðinni önnur verkefni á grundvelli tillögu frá fagráði hennar.

Þegar ákveðið er að barn skuli sæta öryggisráðstöfun samkvæmt dómsúrlausn fer um vistun þess og úrræði samkvæmt ákvæðum barnaverndarlaga, en þó gilda meginreglur III., IV. og X. kafla laga þessara um málsmeðferðina.

Fjöldi einstaklinga sem óskað hafa eftir húsnæði með sértækri félspjónustu

Staðsetning	Fjöldi á bið	Hlutfallsleg skipting	Með SIS mat	Ekki með SIS mat
Höfuðborgarsvæðið	351	77,7%	181	170
Reykjavík	246	54,4%	125	121
Kópavogur	28	6,2%	14	14
Hafnarfjörður	55	12,2%	29	26
Garðabær	5	1,1%	4	1
Mosfellsbær	13	2,9%	7	6
Seltjarnarnes	4	0,9%	2	2
Suðurnes	22	4,9%	9	13
Vesturland og Vestfirðir	11	2,4%	7	4
Norðurland vestra	7	1,5%	7	0
Norðurland eystra og Austfirðir	14	3,1%	12	2
Suðurland	47	10,4%	46	1
Samtals fyrir allt landið:	452		262	190

Þróun á fjölda notanda 2018-2024

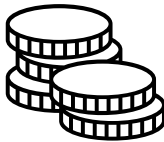
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Fjölgun 2024- 2018	Hlutfallslegau kning 2018 til 2024	Íbúafjöldi 2024	Hlutfall af íbúafjölda	Hlutfall af notendafjöld	Hlutfall notenda af íbúafjölda
Reykjavíkurborg	434	430	448	509	523	557	594	160	36,9%	136.894	35,7%	35,6%	0,43%
Akranes	38	33	37	42	53	53	51	13	34,2%	8.071	2,1%	3,1%	0,63%
Akureyri	124	123	126	129	141	142	142	18	14,5%	22.652	5,9%	8,5%	0,63%
Suðurland	102	108	100	108	121	147	168	66	64,7%	27.145	7,1%	10,1%	0,62%
Borgarbyggð	11	9	10	9	13	10	9	-2	-18,2%	4.152	1,1%	0,5%	0,22%
Dalabyggð						1	1			642	0,2%	0,1%	0,16%
Dalvíkurbyggð						12	10			1.866	0,5%	0,6%	0,54%
Fjarðabyggð							21			5.163	1,3%	1,3%	0,41%
Múlaþing							29			5.922	1,5%	1,7%	0,49%
Austurland	34	35	31	36	49	52	50	16	47,1%				
Garðabær	37	38	46	43	45	61	72	35	94,6%	19.088	5,0%	4,3%	0,38%
Grindavíkurbær						12	15	15		3.579	0,9%	0,9%	0,42%
Hafnarfjarðarkaupstaður	109	101	107	119	128	128	137	28	25,7%	30.616	8,0%	8,2%	0,45%
Hvalfjarðarsveit						5	4			727	0,2%	0,2%	0,55%
Ísafjarðarbær, Vestfirðir	29	26	30	31	29	23	26	-3	-10,3%	7.168	1,9%	1,6%	0,36%
Kópavogsbær	64	71	71	94	110	109	117	53	82,8%	39.335	10,3%	7,0%	0,30%
Mosfellsbær	74	78	77	83	85	83	79	5	6,8%	13.672	3,6%	4,7%	0,58%
Norðurþing	24	19	28	27	32	37	37	13	54,2%	5.083	1,3%	2,2%	0,73%
Reykjanesbær	34	36	33	35	39	30	32	-2	-5,9%	21.957	5,7%	1,9%	0,15%
Seltjarnarnesbær	9	9	10	12	13	11	10	1	11,1%	4.572	1,2%	0,6%	0,22%
Skagafjörður	35	35	42	40	43	48	48	13	37,1%	7.294	1,9%	2,9%	0,66%
Snæfellsnes						12	11			3.827	1,0%	0,7%	0,29%
Sveitarfélagið Hornafjörður							10			2.487	0,6%	0,5%	0,36%
Vestmannaeyjabær	15	14	12	13	17	18	18	3	20,0%	4.444	1,2%	1,1%	0,41%
Fjallabyggð						16	15			1.973	0,5%	0,9%	0,76%
Suðurnesjabær	11	11	14	14	14	14	14	3	27,3%	5.397	1,4%	0,8%	0,26%
Minni svæði	57	58	53	58	62	68	65	8	14,0%		0,0%	3,9%	
Samtals	1.241	1.234	1.275	1.402	1.517	1.659	1.669	428	34,5%	383.726	100,0%	100,0%	0,43%

Landið allt: Samantekt um NPA

Sveitarfélag/ þjónustusvæði	Niður- staða	Fjöldi NPA samninga	NPA samn- ingar	Meðal- kostnaður NPA	Hlutdeild í heildarfjölda NPA samninga	NPA samningar / markaðar tekjur	Fj. NPA smninga/Fjöld i notanda	Meðal SIS mat /Fj. m. SIS
Reykjanesbær	-919	4	207	51,8	3,3%	17,9%	12,5%	/ 4
Seltjarnarnesbær	-232							
Borgarbyggð	-113							
Reykjavíkurborg	-6.685	42	2.226	53,0	34,1%	13,7%	7,1%	10,9 / 35
Hafnarfjörður	-1.346	16	805	50,3	13,0%	20,0%	11,7%	10,0 / 6
Svf. Hornafjörður	-63							
Suðurnesjabær	-121	1	42	42,4	0,8%	10,0%	7,1%	- / 1
Akranes	-341							
Garðabær	-428	7	364	52,0	5,7%	14,7%	9,7%	13 / 7
Kópavogsbær	-489	11	475	43,2	8,9%	14,6%	9,4%	9,7 / 11
Fjallabyggð	-57	1	63	62,6	0,8%	16,5%	6,7%	- / 1
Mosfellsbær	-331	12	356	29,7	9,8%	14,2%	15,2%	8,3/ 9
Norðurþing	-86	1	8	7,6	0,8%	1,0%	2,7%	- / 1
Dalabyggð	-3							
Dalvíkurbyggð	-23	3	80	26,8	2,4%	26,8%	30,0%	11,3 / 3
Snæfellsnes	-15	1	28	28,3	0,8%	9,0%	9,1%	- / 1
Skagafjörður	-55	4	99	24,8	3,3%	8,5%	8,3%	7,5 / 4
Akureyri	-149	10	370	37,0	8,1%	9,4%	7,0%	11,6 / 10
Múlaþing	30							
Ísafjarðarbær, Vestfirðir	77	1	75	74,9	0,8%	8,8%	3,8%	- / 1
Suðurland	562	9	342	38,0	7,3%	8,5%	5,4%	12,0 / 9
Vestmannaeyjabær	53							
Grindavíkurbær	114							
Fjarðabyggð	150							
Hvalfjarðarsveit	25							
Samtals	-10.447	123	5.542	45,1	100,0%	12,1%	100	10,7 / 94

Fjöldi NPA samninga
jafnast á við 7,4% af
heildarfjölda notenda

Kostnaður NPA
samninga nemur 12,1%
af mörkuðum tekjum

Markmið stjórnvalda var að
fjármagna 172 NPA samninga
miðað við meðalkostnað upp á
46 m. kr. – **Viðbótarkostnaður
2,1 ma. kr.** (gefið ef
meðalkostnaðurhelst óbreyttur)

IV. KAFLI
Umsýsla NPA.

12. gr.
Hlutverk og skyldur umsýsluaðila.

Sveitarfélag og umsýsluaðili, sé hann ekki sjálfur notandi, skulu gera með sér samstarfssamning um samskipti og samstarf við framkvæmd NPA. Í þeim samstarfssamningi skal meðal annars koma fram að umsýsluaðili skuli sinna eftirfarandi hlutverkum og skyldum:

- a. Taka við öllum greiðslum frá sveitarfélagi og ráðstafa þeim. Um er að ræða heildarframlag sveitarfélags til NPA-samnings sem felur í sér launakostnað (85%), kostnað vegna umsýslu (10%) og starfsmannakostnað (5%).

**Framreiknaður meðalkostnaður á hvern
NPA samning, skv. greinargerð sem fylgdi
framvarpi að lögum nr. 38/2018**

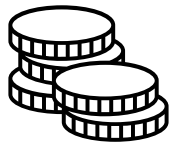
Laun og launagjöld, 85%	17.475.688
Umsýsla, 10%	1.862.632
Starfsmannakostnaður, 5%	931.316
Samtals	20.269.636

NPA 2024	
Launagjöld, 85%	4.818.751.449
Umsýslukostnaður, 10%	481.875.145
Starfsmannakostnaður 5%	240.937.572
Samtals	5.541.564.166

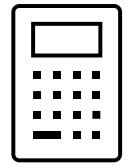
NPA samningur 90.000.000 kr.	
Launagjöld, 85%	76.500.000
Umsýslukostnaður, 10%	9.000.000
Starfsmannakostnaður, 5%	4.500.000
Samtals	90.000.000

Samanburður á rekstri þjónustu (m. kr.) - Árið 2024

Sveitarfélag/ þjónustusvæði	Samtals kostnaður	Markaðar tekjur	Niður- staða	Kostnaður/ Tekjur	Fjöldi notanda	Meðal SIS mat /Fj. m. SIS	% kostnaðar- grunnur	Kostnaður á hvern notanda
Reykjanesbær	2.078	1.159	-919	179%	32	8,3 / 31	3%	65
Seltjarnarnesbær	600	368	-232	163%	10	10,7 / 9	10%	60
Borgarbyggð	349	236	-113	148%	9	8,3 / 8	11%	39
Reykjavíkurborg	22.950	16.265	-6.685	141%	594	9,6 / 508	14%	39
Hafnarfjörður	5.374	4.028	-1.346	133%	137	9,3 / 99	28%	39
Svf. Hornafjörður	257	194	-63	132%	9	7,9 / 7	22%	29
Suðurnesjabær	545	424	-121	129%	14	9,7 / 12	14%	39
Akranes	1.756	1.415	-341	124%	51	8,5 / 41	20%	34
Garðabær	2.906	2.478	-428	117%	72	11,6 / 46	36%	40
Kópavogsbær	3.746	3.257	-489	115%	117	10,5 / 81	31%	32
Fjallabyggð	437	379	-57	115%	15	7,8 / 12	20%	29
Mosfellsbær	2.848	2.517	-331	113%	79	10,5 / 64	19%	36
Norðurping	863	777	-86	111%	37	8,8 / 25	32%	23
Dalabyggð	32	30	-3	107%	1	-	-	32
Dalvíkurbyggð	323	300	-23	108%	10	11,1 / 10	0%	32
Snæfellsnes	329	314	-15	105%	11	8,3 / 11	0%	30
Skagafjörður	1.226	1.171	-55	105%	48	9,9 / 35	27%	26
Akureyri	4.060	3.912	-149	104%	142	10,7 / 119	16%	29
Múlaþing	610	639	30	95%	29	9,5 / 24	17%	21
Ísafjarðarbær, Vestfirðir	778	854	77	91%	26	10,4 / 25	4%	30
Suðurland	3.483	4.045	562	86%	168	9,2 / 113	33%	21
Vestmannaeyjabær	300	353	53	85%	18	6,9 / 18	0%	17
Grindavíkurbær	224	338	114	66%	15	9,6 / 12	20%	15
Fjarðabyggð	286	436	150	66%	21	11,2 / 11	48%	14
Hvalfjarðarsveit	22	46	25	48%	4	-	-	5
Samtals	56.382	45.935	-10.447	123%	1.669	9,7/ 1.323	21%	34

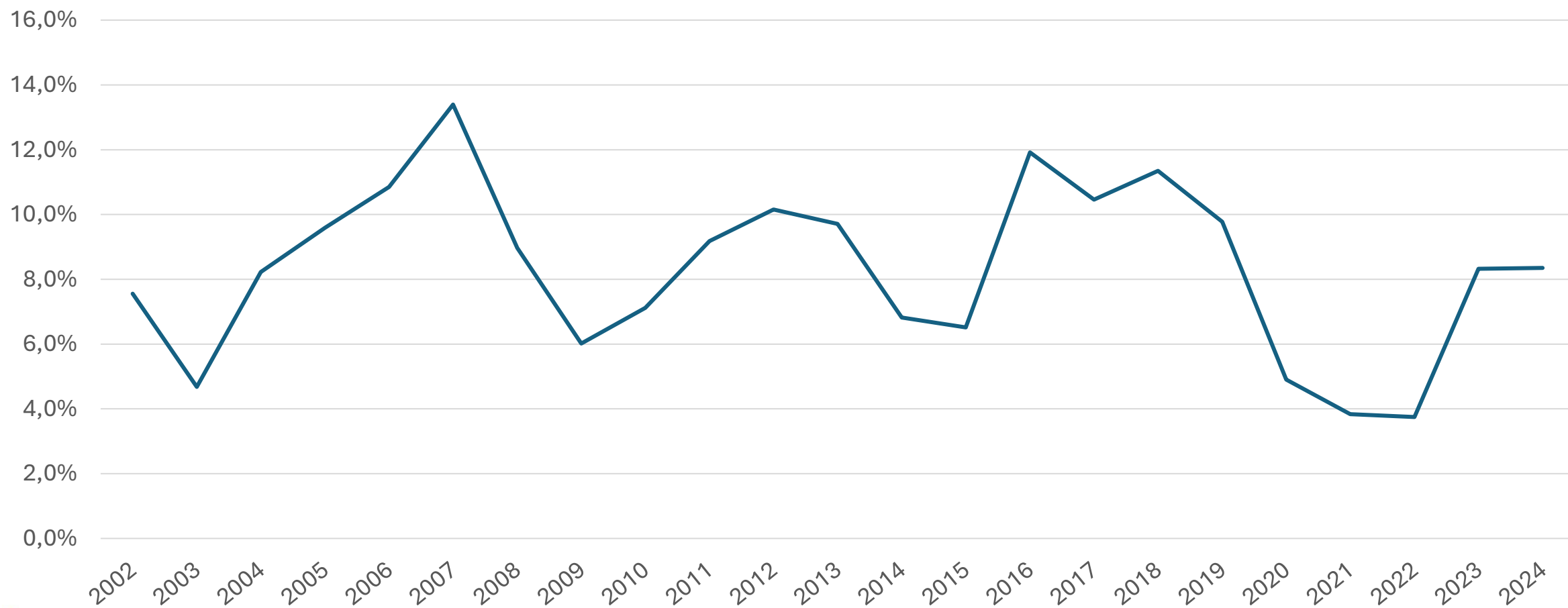
Útgjöld á hvern notanda voru að jafnaði 34 m. kr. – lægsta gildi var 5 m. kr. Og það hæsta 65 m. kr.

Hægt er að ná árangri í rekstrinum. Dæmi um slík svf. eru Akureyri og Skagafjörður. Ef meðalkostnaður á hvern notanda væri 26-29 m. kr. Yrðu útgjöld á bilinu 43-48 ma. kr.

Skjal sótt af: 0000000000-dags: 18.08.2026

Landið allt: Veltufé frá rekstri sem hlutfall af tekjum

Lykilniðurstöður

1. Veruleg takmörk eru fyrir aukningu útgjalda sveitarfélaga með tillit til fjöldi einstaklinga á biðlista eftir t.d. búsetuþjónusta og NPA.
2. Óskýrar leikreglur - Stærri hluti framlaga á grunni raunkostnaðar grefur undir markmið kerfisins.
3. Víða eru hagræðingartækifæri í málaflokknum sem snúa að:
 - bættu skipulagi í framkvæmd þjónustu
 - ákvörðunarferli um veitingu á þjónustu
 - lögum og regluverki málaflokksins
4. Ætti að Jöfnunarsjóður vera sveiflujafnari til að styðja við stöðuga uppbyggingu á þjónustunni?